Vesilahden hautausmaa

- Mirjami Päivärinta
- Hannu Päivärinta

Kirkko, keskiaikainen kivisakasti, tapuli, siunauskappeli ja hautausmaa muodostavat kokonaisuuden. Niiden kanssa maastoa myötäilevä maantie ja vanha rakennuskanta
tekevät kirkon seudusta merkittävän kulttuurimaiseman. Hautausmaalla liikkuessa muinaisaika ikään kuin saapuu vieraaksemme keskelle nykyaikaa.

Hautausmaan kartta

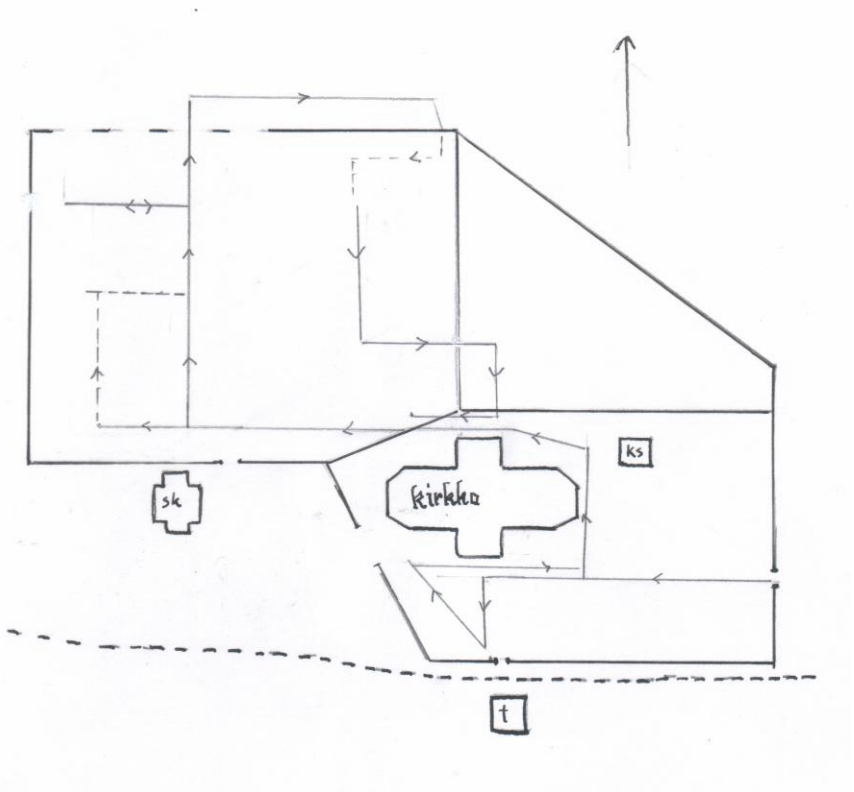

Hautausmaan portit

- Hautausmaa sai v. 1996 perusteellisen uudistumisen. Uudet tiilitolpat ja rautaportit (edelliset olivat vuodelta 1879) ovat antamassa arvokuutta sisälleen sulkemalleen alueelle ja pyhyyden tunnetta, kun astuu niistä sisään.

Sankarihauta

- Sankaripatsas, punagraniittisen kuution päällä on pronssista valettu polvistunut kypäräpäinen nuori sotilas. Hänellä on vasemmassa kädessä ase ja oikeassa soihtu. Pronssisotilas on Rich. Rautalinin tekemä. Jalustassa on teksti:” Kunnia kaikkensa antaneille uhrinsa kalleimman kantaneille 1939-40 1941-44” ja alapuolella kentälle jääneiden nimet.

Sankarihaudat

- Alun perin jokaiselle vainajalle pystytettiin valkoinen puuristi, mutta hauta-alueelle Mikael Nordenswanilta tilatun varsinaisen suunnitelman mukaan puuristit korvattiin harmaagraniittisilla laatoilla.

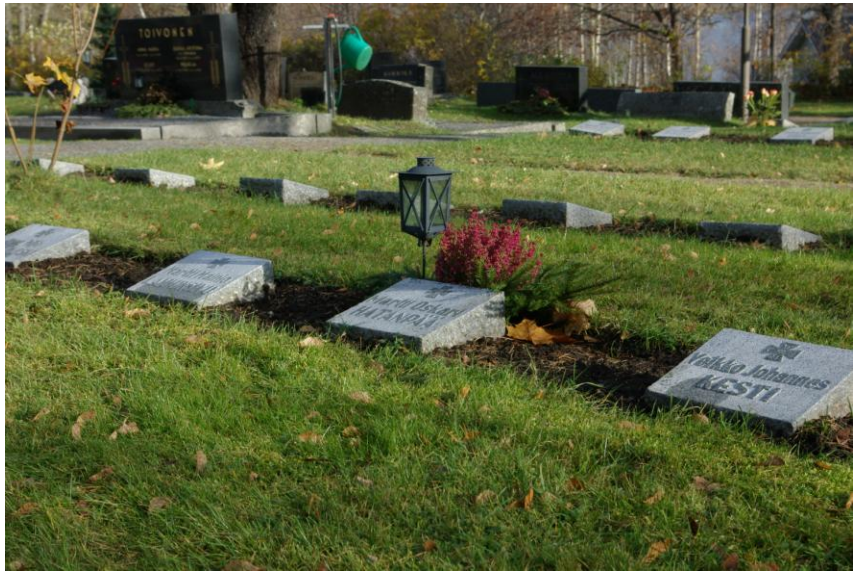

Karjalaan jääneiden muistomerkki

- Karjalaan jääneiden muistomerkki, joka on Vesilahden karjalaisten toimesta pystytetty 1955, on sankarihauta-alueen läheisyydessä. Se on vaakakivi, vasemmassa yläkulmassa on Karjalan vaakuna, keskellä latinalainen risti ja oikeassa reunassa teksti.

Kivisakasti

- Rakennettu 1400-luvun lopulla ja toimi Kurkien perhehautana vuoteen 1834, jonka jälkeen Kurkien maalliset jäännökset siirrettiin kirkkomaahan. Toimii nykyisin kirkkomuseona.

- Hautoja, joilla on aitalaite ympärillä, on tämän Palhon kartanon Juho Juhonpojan haudan lisäksi kaksi muuta,

  Ticklènin ja Seppälän haudat.

- Mikko Leiponen teki merkittävän työn kunnan ja seurakunnan toimissa ja suntio Höyssän kertoman mukaan sai hautakummulleen 156 kukkalaitetta.

Vanha lapsen hauta

- Tyyne Pohjala

  $18\frac{10}{3}73 \quad 18\frac{18}{3}74$

- Ei piika ole kuollut vaan hän makaa

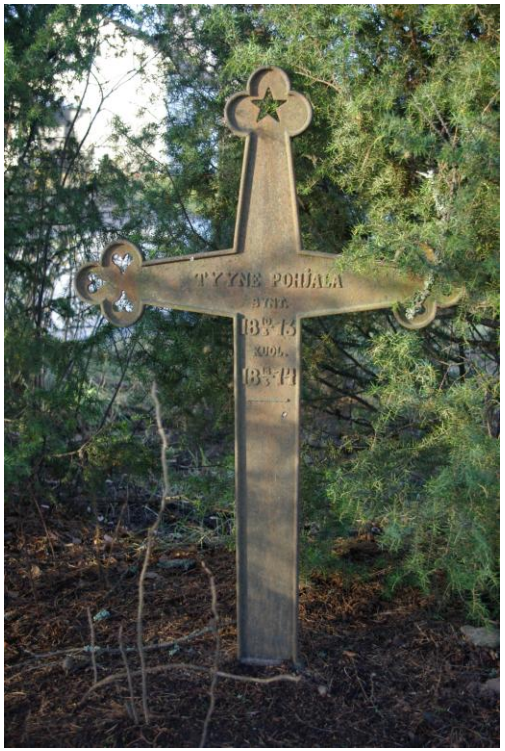

- Kirkkoherra B.Lilljestrand ehdotti v.1851, että pitäjänapulaisen virka muutettaisiin koulunopettajan viraksi, johon liitettäisiin papillisia tehtäviä. Ehdotus hylättiin, mutta kypsyi hiljalleen ja hyväksyttiin myöhemmin v. 1856 Akseli Sjöstedtin ehdotuksesta.

Akseli Sjöstedt

- Aikansa etevimpiä maanviljelijöitä. Kuului valtiopäiviä edeltäneeseen Tammikuun valiokuntaan v. 1861 ja oli vahva valtakunnan asioiden kehittäjä, mutta oli myös luomassa Vesilahdelle nykyaikaista kunnallishallintoa.

- Suuria lahjoittajia löytyy myös nykyaikana. Helmi Taulaniemi, joka kuoli 2005, testamenttasi Ylämäellä sijaitsevan maatilansa kunnalle.

Akseli Jaakola

- Akseli laittoi poikansa Mikon kouluun. Mikko toimi 18 vuotta kunnan esimiehen toimessa, jossa hänellä oli pääperiaatteena yhteisen edun valvominen. Hän oli mukana ”Maaliskuun Suuressa Lähetystössä”, joka pyrki keisarin puheille.

Simo Laatikainen ja Karl Brasse

- Ensin kappalaisena ja sitten kirkkoherrana seurakuntaa 34 vuotta palvellut Simo Laatikainen oli Kaukolasta kotoisin. Kirkkoherra Laatikainen vastasi yksin seurakunnan hengellisestä tehtävästä, oli mm. suurten ikäluokkien rippipappi.
- Karl Brasse toimi kappalaisena 1808 - 1822

Ticklènit isä ja poika

- Gustafin pappisura Vesilahdella oli 35 v, kappalaisena 12v ja kirkkoherrana 23v.
- Pojasta Johanista tuli kirkkoherra 1895 ja toimi kuolemaansa asti yli 25 vuotta. Johan oli parrakas huonokuuloinen poikamies, josta on paljon tarinoita.

Kansanmies

- Kirkkoherra Penttinen oli Vesilahteen tullessaan jo 50-vuotias. Hän kehotti koululaisiakin käymään kinkereillä ja antoi aikuisille kinkeriläksyn. Hänen tyttärensä Helvi oli Pihlajamäen koulun opettaja. Penttisen pappisvuodet Vesilahdessa oli 1922-1934.

Kirkonvartija, joka piti päiväkirjaa

- Ali-Uotilan poika, Adam Ivendorff, kävi ensin itse ns. Ahlmanin koulua ja oppi lukemaan kirjoittamaan sekä kaikki neljä laskutoimitusta. Adam oli kiertävän pitäjänkoulun opettajana ja piti myöhemmin yksityistä koulua.

Ei tehrä tästä ny numeroo

- Ahtialan ja Narvan koulujen opettaja Akseli Nopola sai paljon edistystä Narvassa, veti pitkään ja ansiokkaasti Narvan soittokuntaa ja nuorisoseuraa. Hänen poikansa Risto työskenteli Tampereella mainosalalla. Täällä hänet tunnetaan Narvan Markkinoiden päätoimijana.

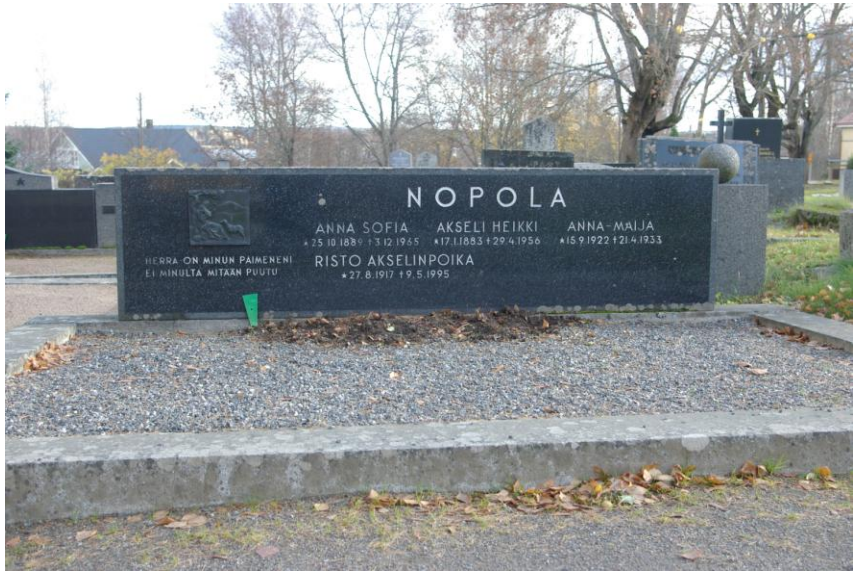

Vanha hauta, moderni muotoilu

- Arvostettu asema oli silittäjällä aikana, jolloin helposti siliäviä materiaaleja ei vielä ollut.

Tykkimatemaatikko

- Everstiluutnantti Arvi Höyssän aivoista kerrotaan lähteneen ne tykinkuulien lentoratalaskelmat, jotka tekivät Höyssän esimiehestä kenraali Nenosesta maailmankuulun.

Kurikan emäntä

- Nainenkin löytänyt sijansa aivan kirkon kupeesta. Esimerkiksi Ticklènien kivestä ei löydy naisten nimiä, ne löytyvät aivan hautausmaan pohjoislaidalla olevista muistomerkeistä.

Palhon kartanon väkeä

- August Peltonen koulutti kaksi poikaansa teologeiksi ja kolme lakimiehiksi. Oikeusneuvos Johannes Peltonen palveli isänmaatansa valtion ja kirkon vastuunalaisilla paikoilla ja palattuaan Vesilahteen antoi tietonsa ja kokemuksensa kunnan hyväksi. Hän oli myöskin ihmisenä ehjä ja kokonainen persoonallisuus. ”Vesilahden suuri mies”

Koivu versoaa Söyringin haudalla

- Inkeroisten kansanopiston johtajan Sulo Söyringin elämä päättyi v.1918.

Moderni muistomerkki

- Elämän katkeamista kuvannee arkkitehti Anna Hakkisen haudan kivi. Kahdella 1800-luvun haudalla on samanhenkiset, mutta jykevämmät hautakivet.

Tekstit hautakivessä

- Vanhemmissa hautakivissä käytettiin vaikeasti luettavaa fraktuuraa ja niissä on usein ammattinimike ja kylä, jossa vainaja oli asunut sekä värssy.

Myös kuntakokouksen esimies, rovasti G. F. Pohjala

- Tähän hautaan vesilahtelaiset saattelivat erittäin pidetyn, satakuntalaissyntyisen, 21 vuotta Vesilahden seurakuntaa palvelleen ja kunnan asioita eteenpäin vieneen lääninrovasti Gustaf Fredrik Pohjalan.

Hautausmaan länsipuoli, vanhoja hautoja

- Paadet ovat senaikaisiin työvälineisiin nähden mittavia, kertonevat aikakautensa arvoista ja asenteista. Monet löytävät täältä sukujensa esivanhemmat.

Hevospelein tämäkin pystykivi

Talon nimi otettiin usein sukunimeksi. Vesilahden Hakkilatkaan eivät kaikki ole sukua keskenään. Vaikka eduskunnan puhemies ja Tampereen pormestari Väinö Hakkila on aloittanut opintiensä Vesilahden ensimmäisessä koulussa, ei tässä haudassa ole hänen sukulaisiaan. Hänen veljensä hauta on lähellä ruumishuonetta.

Lempäälän kunnanjohtaja

Ylämäen vaikuttajia

- Matti Seppälä ja hänen vävynsä Juho Katajisto vaikuttivat koulun kautta kyläläisten arkeen ja juhlaan.

Runojen tallentaja

- Rovasti Frans Kärjellä ja hänen pojallaan Toivo Kärjellä on yksi yhteinen ”biisi”, Leivonen lumimyrskyssä. Musikaalisuus lienee vahvaa Ester Salomen suvussa (Pietari Kurvinen, Mateli Kuivalatar).

Seurakunnan lahjoittama kivi

- Silloin uuden hautausmaan ensimmäinen hauta, Sakoisten Hukarin its.tr. Matilda Siren k. 1890. Sallikaa lasten tulla minun tyköni,… senkaltaisten on Jumalan valtakunta.

Viimeisin laajennus

- Hautapaikkoja on uusien lisäksi vanhoillakin alueilla, tilaa on arvioitu olevan 50 vuotta eteenpäin. Rakkautta henkivä kivi lapsen haudalla.

Lindin ristit

- Taitava lukkoseppä Karl Lind teki satoja rautaristejä, sama tyyli, mutta kaikki erilaisia. Itselleen hän ei saanut rautaista ristiä.

Kiinnostuksena klassiset kielet ja politiikka

- Eetu Alha vietti lapsuutensa Vesilahdella. Alha oli Aamulehden päätoimittaja 1913 -1926. Hänen taistelulähettinä Karjalan Kannaksella kaatunut poikansa jäi kentälle.

”Puskurimies” koulualalla

- Yhden esimerkin avulla voi kuvata August Peltosen toimintaa. Hän, khra Pohjalan aisaparina, kaatoi kuntakokouksen ankaran vastustuksen tekemällä huippuedullisen tarjouksen Kirkonkylän koulun rakentamiseksi. Syrjäkylän (Palhon) isäntä ei toiminut itsekkäässä mielessä.

Hautakivi sammaloituu, mutta

- Lahoavassa puuristissä ovat kullatut kirjaimet vielä säilyneet.

Rautaristit ovat sympaattisia

- Pitkäjännitteiset sepät takoivat pitkiäkin muistovärssyjä. Ruoste ei rumenna, mutta kuluttaa.

Eläissään naapurit

- Koskenkylässä vain tie oli Niemisen ja Multasen välissä, täällä samoin.
- Varhaisina aikoina oli tapanakin haudata kyläläiset samaan tarhaan.

60-luvun laajennus

- 1965 aloitettiin hautaaminen alueelle, johon ei tule reunakiviä. Olavi Solla toimi Haarlan aikana Laukon kartanon tilanhoitajana.

Betoninen ruumiskellari peitettiin

- Ei ole ensi kerta, kun oikaistaan hommissa ja seuraaville tekijöille tulee hankaluuksia. Olisi helpompi räjäyttää tyhjällä maalla kuin haudan vieressä.

Matkalaukkumalli

- Nykyään hautakivissä on erillään kivestä lintuja, enkeleitä, ristejä,.. Kivet eivät ole kovin suuria. Yhteiskunnan olot heijastuvat hautausmaalle ja viimeistään täältä lähteissämme olemme tasa-arvoisia.

Lähempää tarkastelua vaativat kohteet

- Hautausmaa on moninaisia asioita kertova historian kirja. Siellä kulkiessaan kehittelee vuosilukujen, nimien, muiden tekstien ja muistomerkkien kautta tarinoita, jotka voisivat olla tottakin. Tietty arvokkuus ja kunnioitus valtaa mielen siellä vaellellessa. Kiitos edesmenneille jättämästään perinnöstä.